

IJsselmeer

zomer 2014

B E R I C H T E N

Nieuws en informatie over de bescherming van IJsselmeer en Markermeer

Een zomer genieten

Joop Braakhekke: windmolens in
het IJsselmeer een belachelijk idee

Overal windturbines in en om het
IJsselmeergebied

Drie jaar visverbod - en dan?

In het september nummer van IJsselmeerberichten een interview met minister
Melanie Schultz van Haegen

Colofon

IJsselmeervereniging

Opgericht in maart 1972

Postadres, ledenadministratie en website:
Oude Zijds Burgwal 19a,
1141 AB Monnickendam

Telefoon: 0299-316964
Email: info@ijsselmeervereniging.nl
Website: www.ijselmeervereniging.nl

Lidmaatschap:
Het lidmaatschap gaat u aan voor 1 jaar en opzeggen kan alléén schriftelijk uiterlijk 1 maand voor het einde van het kalenderjaar.

Kamer van Koophandel: 40624019
rekeningnummer bij de Rabobank: NL57
RABO 0138 365 164
De IJsselmeervereniging is door de belastingdienst erkend als Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI-status)

Nummer 2014/2
ISSN: 1571-9448

Redactie:
Frans de Nooy, Kees Kortekaas,
Angèle Steentjes, Barbara van Beijma,
Jeroen Determan, Sipke Baarsma en
Kees Schouten (hoofdredacteur)

Eindredactie: Angèle Steentjes en
Jan Verberne

Coverfoto: Jeroen Determan

Productie:
Twin Media B.V., Culemborg

Aan dit nummer werkten verder mee:
Auke Wouda, Jos Teeuwisse, Marco Kraal
van Sportvisserij Nederland, Joop Braak-
hekke, Marten Bierman, Flos Fleisscher
van Stichting het Blauwe Hart, Cor de
Bruin van de vereniging DES, Geert van
Leeners uit Medemblik en Peter Dorleyn
en Anita Muller.

Inhoud

Van de voorzitter

Actuele ontwikkelingen

Drie jaar visverbod – en dan?

Overal windturbines in en om het IJsselmeergebied

IJsselmeer: vanaf de wal genieten

Het IJsselmeer oversteken in badpak

Zuiderzeecruise in het kielzog van Havard

Zwemevenement Natuurlijk Zwemmen

Cursus traditioneel zeilen

Joop Braakhekke: Windmolens in het IJsselmeer? Belachelijk idee!

Wandelen rond het Blauwe Hart

Hijs de blauwe vlag

Column Marten Bierman: Schiphol II? Toch niet weer!

Jan Baron: De mooiste baan die ik ooit gehad heb

3

4

6

9

14

17

19

20

21

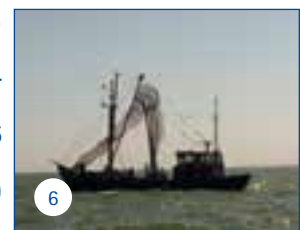
22

25

26

27

28

Van de redactie

Wat later dan gepland is hier dan toch het voorjaar/zomernummer van IJsselmeerberichten 2014. Dat is de periode waarin veel mensen genieten van het IJsselmeergebied. Het leek ons aardig ook eens stil te staan bij de vele mogelijkheden die het IJsselmeergebied biedt om van natuur, het landschap, de cultuur en sportieve recreatie te genieten. We spraken hierover o.a. met "restaurant met kookneigingen" Joop Braakhekke die ook graag vertoeft op het IJsselmeer. Welliswaar hebben we ook berichten over zorgelijke ontwikkelingen zoals de plannen voor de vele windturbines de Natura-2000 gebieden die in het IJsselmeergebied zijn gelegen. Het ziet er naar uit dat bij onze Haagse politici weinig scrupules leven om nagenoeg 80 % van alle op land te bouwen windturbines in of langs het IJsselmeer en Markermeer te plaatsen.

Ook verkeert de IJsselmeer- en Markermeer-visserij in grote problemen en dreigt een vangstverbod stop voor drie jaar. Of er dan nog iets over is van de eeuwenoude visserij-cultuur in dit gebied is maar de vraag.

Aan de slag

Tot slot memoreren we dat we u graag als vrijwilliger en zelfs eventueel als bestuurslid zien komen. We kunnen goed mensen gebruiken die mee willen werken aan het financieel beheer, het secretariaat, het werven van nieuwe leden en last but not least jeugdactiviteiten met ons willen ontwikkelen. Bel of mail ons om eens oriënterend te praten, want het vrijwilligerschap van de IJsselmeervereniging brengt u op verrassend veel leuke plaatsen, leidt tot veel leuke ontmoetingen en is echt belangrijk werk.

Voorwoord

Traditiegetrouw werd in het voorjaar weer een Algemene Ledenvergadering gehouden. Dit jaar op zaterdag 22 maart j.l. Als locatie was gekozen voor Den Oever om ook leden van de oostkant van het IJsselmeer een betere gelegenheid te geven de vergadering te bezoeken. Ruim veertig leden kwamen in restaurant Basalt bijeen om te praten over de jaarstukken 2013, de plannen voor 2014 en voor het bespreken van een motie, dit keer over activiteiten voor de jeugd (zie hieronder Motie Determan). Ook de lezing over de ecologie van het IJsselmeergebied door Mennobart van Eerden was voor meerdere leden aanleiding om naar de ALV te komen.

Tijdens de vergadering werd afscheid genomen van het oudst zittende bestuurslid Jan Baron. Jan trad om gezondheidsredenen terug, maar gelukkig met de toezegging dat hij als adviseur beschikbaar blijft. Zo kan de vereniging nog

blijven profiteren van zijn enorme dossierkennis van het IJsselmeergebied. De plaats van Jan in het bestuur wordt overgenomen door Willem Goudswaard. Met zijn toetreding beschikt het bestuur nu over een tweede bestuurslid uit Friesland. Helaas is het nog steeds niet gelukt om iemand uit Flevoland in het bestuur te krijgen. Als u voor deze vacature belangstelling hebt of iemand kent die mogelijk belangstelling kan hebben, dan hoor ik dat graag.

Tijdens de vergadering werd een motie van Jeroen Determan besproken die ten doel had een onderzoek te laten uitvoeren naar de mogelijkheden om de jeugd meer bij het IJsselmeergebied te betrekken en hiervan een prioriteit te maken. De toelichting bij zijn motie was als volgt: 'Als we rondkijken op de bijeenkomsten van de verschillende natuurclubs rond IJsselmeer en omstreken, zien we de ouderen oververtegenwoordigd. De jeugd ontbreekt vrijwel. Toch is het de jeugd die over enige tijd zal gaan beslissen wat er met het IJsselmeer gaat gebeuren. Daarom dienen we hen als doelgroep een hoge prioriteit te geven als we het IJsselmeer ook in de toekomst willen behouden.' Door de vergadering werd deze motie overgenomen, maar pas nadat het bestuur had aangegeven dat het onderzoek moet worden uitgevoerd door een commissie uit de vergadering. Vijf leden meldden zich spontaan aan voor deze commissie.

Zo nu en dan heb je als vereniging een meevaller. Van het bestuur van de Muider Hardzeildagen kregen we het bericht dat zij niet meer actief zijn en een deel van het batig saldo op hun rekening (2000 euro) beschikbaar willen stellen voor activiteiten van de IJsselmeervereniging. Wel moesten wij een activiteit bepalen voor besteding van het bedrag. Het vinden van een bestedingsdoel was niet moeilijk, namelijk jeugdactiviteiten. We lopen hiermee al enigszins vooruit op de uitslag van het onderzoek dat de commissie jeugdactiviteiten nog moet uitvoeren. Maar als het resultaat positief is, is er een startkapitaal beschikbaar om daadwerkelijk aan de gang te gaan.

Het plan van de rijksoverheid, waarin de concrete locatie van nieuwe windmolenparken wordt aangegeven, dreigt voor het IJsselmeergebied dramatisch uit te pakken. Naast de al bestaande en nog op te waarderen parken aan de rand van de Wieringermeer en de Noordoostpolder zijn er nu grote parken gepland aan de Friese kant van de Afsluitdijk en op de Houtribdijk bij Lelystad. Als deze plannen daadwerkelijk worden uitgevoerd zullen de megawindmolens straks overal het beeld van de horizon vanaf het IJsselmeer bepalen. Een van de belangrijkste kwaliteiten van het gebied, de 'openheid', zal hierdoor voor minstens 25 jaar verdwijnen. Samen met de partners in Stichting Het Blauwe Hart zullen wij er alles aan doen om overheden nog op andere gedachten te brengen door te blijven benadrukken dat voor deze megaparken minder kwetsbare locaties moeten worden benut.

Het buitenseizoen is weer begonnen. Ik wens alle leden voor deze zomer veel genoeglijke uren op en/of langs het IJsselmeer.

Voorzitter Jos Teeuwisse.

Jos Teeuwisse, voorzitter

Actuele ontwikkelingen

Tekst: Kees Schouten
Foto's: Jeroen Determan

Ingezonden bericht Vervuild slib in Marker Wadden?

'Ons is enige tijd geleden ter ore gekomen dat op of nabij de locatie van de beoogde Marker Wadden langs de Houtribdijk grote hoeveelheden sterk vervuild slib worden gestort, afkomstig uit de vaargeul van het Buiten-IJ. Dit is aan IJsselmeervis-sers verteld door mensen die het slib daar zelf moeten storten. Als dit inderdaad het geval is, worden de Marker Wadden gebruikt als dekmantel om, zonder dat iemand het weet, van giftig slib af te komen dat normaal gesproken in een speciaal daarvoor ingericht depot in het Ketelmeer (?) thuishoort. Dat zou alle mooie praatjes over verbetering van de ecologie en een 'surplus (!) aan natuur' natuurlijk in een heel kwalijk daglicht stellen. Temeer daar juist het slib, dat van nature in grote hoeveelheden in de visrijke Zuiderzee voorkwam, steeds wordt aangemerkt als de grote boosdoener van de slechte bodemkwaliteit in het Markermeer.'
Peter Dorleijn en Anita Muller

De redactie nam direct contact op met Natuurmonumenten, waar men natuurlijk niet vrolijk werd van dit bericht. Men ging er serieus op in en beloofde ons terug te melden wat de bevindingen waren. Uit de aan ons beschikbaar gestelde mailwisselingen konden we dat goed volgen. Wat bleek: voor de aanleg van de Marker Wadden worden proeven genomen met het storten van slib in het desbetreffende gebied. Daarvoor is baggerspecie benut uit de geul langs de Oostvaardersdijk, die hiervoor speciaal werd bemonsterd en die niet verontreinigd is bevonden. Natuurmonumenten bedankte ons voor onze oplettendheid en zegt

de zaak verder goed in de gaten te houden. Bedankt, Peter en Anita!

Hoort of ziet u ook iets wat niet in de haakt lijkt, meldt het ons en we zoeken het uit.

Drijvende flatgebouwen in Oosterhaven Medemblik

Medemblik, april 2014. De gemeente Medemblik is voornemens de Oosterhaven geschikt te maken voor het afmeren van riviercruiseschepen. Zoals bekend zijn dat tegenwoordig flinke schepen van wel 135 meter lang en soms meer dan drie etages hoog boven de waterlijn. Daar zijn de omwonenden en ondernemers in de buurt niet blij mee. Het afmeren van deze drijvende flatgebouwen in de oude haven van Medemblik maakt een grote inbreuk op de historische atmosfeer. Ook zitten deze schepen de zeilende chartervaart behoorlijk in de weg.

De protesterende bewoners en ondernemers zijn niet tegen de komst van de cruiseschepen maar zien ze graag buiten de haven aan een aparte steiger (die er al is!). Ze verwachten dat de overwegend bejaarde passagiers van de cruiseschepen graag van het uitzicht genieten vanaf hun all-inclusive schip en de lokale neringdoenden niet zullen bezoeken. 'Het is goed voor de gemeentelijke havengelden, maar slecht voor onze toeristenbranche die er alleen maar last van heeft,' zo stellen de actievoerders.

Enige jaren geleden werd bij Medemblik een groot vooroeverproject aangelegd waarin met name ook plaats zou zijn voor de cruisevaart. Inmiddels is gebleken dat dit project gezien de Natura 2000-status van het gebied niet voor overnachtingen mag worden gebruikt.

Het afmeren en manoeuvreren met de zeer grote cruiseschepen in de kleinschalige historische haven lijkt ons ook geen goed plan: beeldverstorend en onveilig. Het subsidiëren van bovenmaatse walstroomvoorzieningen voor deze business door de gemeente Medemblik lijkt ons daarom onverstandig.

Weet u wat dit is...?

In de Kennemerduinen is deze 'waterkwal' te bezichtigen... Jaarlijks wordt hier 25.000 miljoen liter IJsselmeerwater de duinen ingepompt – of 800 liter water per seconde!! Dit water wordt bij Andijk uit het IJsselmeer gepompt en komt in de duinen via een 52 kilometer lange pijpleiding. Deze leiding loopt via Heemskerk, waar chemicaliën zoals bestrijdingsmiddelen en medicijnen uit het water worden verwijderd. In de duinen zakt het water weg naar een diepte van 40 meter en blijft daar ongeveer een maand. Daar worden virussen en bacteriën afgebroken. Na een ondergronds verblijf van minstens dertig dagen wordt het water weer omhooggehaald voor een laatste reiniging. Op deze manier kunnen we water uit de duinen winnen, zonder deze 'leeg' te slurpen. De 'kwal' levert per minuut water voor 360 gezinnen. U gebruikt hier dagelijks gemiddeld 125 liter per dag van. Wees er zuinig mee.

Weet u wat dit is...?

Rapport Deltares 'Sturen op watervegetaties' 'In groot deel van IJsselmeergebied nemen waterplanten toe'

'De ontwikkelingen in de Veluwerandmeren en de recente uitbreidingen in het Eemmeer, Gooimeer en het Hoornsche Hop zijn spreken-de voorbeelden van ecologisch herstel. Waterplanten zijn van cruciale betekenis voor de doelstellingen van ecologie (voedsel, habitat voor vis en ongewervelden) en waterkwaliteit (stabiel, helder water). Van hieruit gezien is herstel van waterplanten een gewenste situatie, maar deze terugkeer heeft ook een keerzijde. Varende recreanten kunnen last hebben van de planten, doordat ze erin verstrikt raken met hun vaartuigen of buitenboordmotoren. Ook zwemmende recreanten kunnen overlast ondervinden', aldus de rapportage van Deltares. Een vrijwel allesbepalende factor blijkt de aan- of liever afwezigheid van fosfaat en stikstof (nutriënten) in het water van het IJsselmeergebied te zijn. Ook de komst op grote schaal van de quaggamossel blijkt van grote invloed op veel helder water en onstuimige plantengroei. Door de beperkte aanwezigheid van nutriënten, chlorofyl en zwevend stof sinds de jaren tachtig (waarin de lozing van ongezuiverd water op de IJssel en de Rijn en de andere wateraanvoeren van het IJsselmeergebied fors werd teruggebracht) is de populatie van plankton en fytoplankton sterk achteruit gegaan en daarmee overigens ook de visstand en de daarbij behorende watervogels. Er blijkt een groot verschil te bestaan tussen de verschillende delen van het IJsselmeergebied als het gaat om diep of ondiep, water met een lange of korte verblijfsduur. Dit verklaart het grote verschil in soorten plantengroei op de divers locaties.

Opvallend is dat in het rapport nog steeds voor luwte-elementen wordt gepleit om de plotselinge terugval en soortendiversiteit van de plantengroei veilig te stellen (???). Dat is opmerkelijk, omdat niet wordt gesproken over de doorbreking van de compartimentering van het IJsselmeergebied in Markermeer en IJsselmeer, waarvan veel natuurlijker ontwikkelingsprocessen te verwachten zijn.

De uitkomsten van deze rapportage sluiten aan bij het algemene beeld dat de natuurlijke verschraling van het IJsselmeergebied duidelijk is veroorzaakt door een zeer sterke afname van fosfaat- en stikstoflozingen. Verder dat deze verschraling duidelijk op haar retour is en autonome herstelprocessen zich beginnen af te tekenen. En dat natuurontwikkelingsprojecten zoals luwtemaatregelen en de Marker Wadden weliswaar zichtbare natuurgebieden opleveren, maar dat de natuurlijke processen in het IJsselmeergebied van een andere orde zijn.

Handhavingsplan Beheerplan Natura 2000 voor het IJsselmeergebied

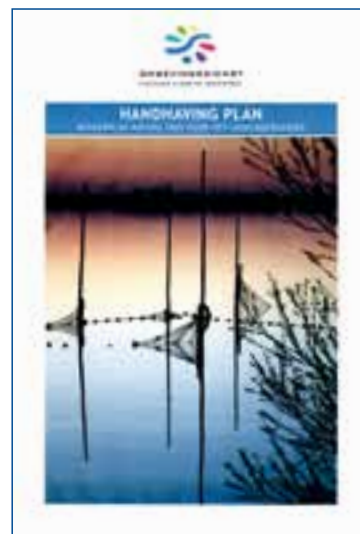
Binnenkort zal het 'Beheerplan Natura 2000 van het IJsselmeergebied' worden vastgesteld. Voor een effectief beheerplan is het nodig om alle voorgeschreven maatregelen en beschermingswaarden ook te handhaven. Wat hebben we aan regels zonder handhaving??

Gelukkig is daaraan gedacht en is een uitgebreid Handhavingsplan opgesteld door een groot platform van beheerders en toezichthouders uit het gebied. De Omgevingsdienst Flevoland, Gooi- en Vechtstreek speelt een centrale rol in de handhaving. Het modern handhaven begint niet meer met de koddebeier die bestraffend optreedt, maar met preventie en goede voorlichting. Toch zit er een zeer serieuze en

stevige handhaving achter. En dat geeft hoop voor de natuur van het IJsselmeergebied, dat in dit verband ook als een samenhangend natuurgebied wordt gezien. Opvallend is dat het handhaven zich vaak richt op wat bedrijven, beheerders en lagere overheden allemaal doen of van plan zijn in het IJsselmeergebied. Rijksplannen, zoals de plaatsing van grote hoeveelheden windturbines, lijken niet echt in beeld. Wie kijkt daarnaar, of moeten we daarvoor in Brussel zijn? Toch voor ons als liefhebbers en hoeders van het IJsselmeergebied een sterke medestander, die we vaak zullen waarschuwen als er iets niet in de haak lijkt.

Ledenvergadering IJsselmeervereniging: goede vergadering, goede opkomst

Op 22 maart j.l. vond de jaarlijkse algemene ledenvergadering plaats, in het sfeervolle Den Oever. Naast een goede vergadering met een mooie opkomst was er voor de leden een interessante lezing over de ecologie van het IJsselmeergebied door Rijkswaterstaat-ecoloog Mennobart van Eerden. ■

In de pauze haalde de vergadering een frisse neus op het Haventerrein.

Masterplan IJsselmeer

Drie jaar visverbod – en dan?

De visstand van IJsselmeer en Markermeer is de laatste tijd dramatisch gedaald. Dat komt vooral door gebrek aan voedselstoffen in het water (fosfaat, fosfor). En door overbevissing, visetende vogels en doordat de vis niet meer vrijelijk van het ene gebied naar het andere kan migreren. Rond dit probleem hebben een aantal partijen – soms met tegenstrijdige belangen – samenwerking gezocht om te komen tot een gezamenlijk plan van aanpak, dat in 2021 zou moeten resulteren in een 'duurzame' visserij. Het Masterplan Toekomst IJsselmeer wordt gedragen door lokale overheden, de visserijorganisaties en de natuurorganisaties.

Tekst en foto's: Jeroen Determan

Het initiatief tot het Masterplan Toekomst IJsselmeer kwam van de Provincie Friesland, met een verzoek tot bemiddeling aan de burgemeester van Schagen, Marjan van Kampen, die als ex-burgemeester van Wieringen ruimschoots op de hoogte is van de visserijproblematiek. Er is een werkgroep ingesteld met deelnemers van negen instellingen, waaronder de beroeps- en sportvisserij, de 'aangrenzende' provincies, Rijkswaterstaat, het ministerie van Economische Zaken en de natuurorganisaties, waaronder Stichting Het Blauwe Hart. Deze werkgroep heeft advies uitgebracht in het Masterplan Visserij en Natuur en vraagt staatssecretaris Sharon Dijksma om een reactie.

Het masterplan streeft ernaar de visstand te verbeteren door drie jaar de vangst van schubvis (het masterplan betreft alleen de schubvis gaat het dankzij een visbeheersplan redelijk goed) te verbieden in het IJsselmeergebied – en daarna over te gaan op een duurzame visserij. Dat is eigenlijk de kern en de keiharde aanbeveling van het masterplan. Verder

bevat het masterplan veel verdere aanbevelingen, waarvan kosten noch effecten zeker zijn.

Onzekerheden

Deze onzekerheden leidden tot een paar kritische vragen van Arie Slob (Tweede Kamerfractievoorzitter SGP) aan natuurstaatssecretaris Sharon Dijksma: 'Bent u bereid bij te dragen aan de financiering van een dergelijke warme sanering inclusief een overbruggingsregeling van drie jaar voor de vissers, die hun vergunning houden en hiervoor geld in te zetten uit de opbrengsten van zandwinning en realisatie van windmolens in het gebied en kunt u aangeven hoeveel geld hiervoor nodig is? En deelt u de mening dat het knelpunt met de visstand op het IJsselmeer meerdere oorzaken heeft en dat deze oorzaken lang niet allemaal worden beïnvloed door de vissers en deelt u de mening dat een belangrijke oorzaak de verandering van de waterkwaliteit is?' De ecologen zijn het erover eens dat de waterkwaliteit een belangrijke oorzaak is. De vis kon vroeger beter gedijen door de voedselrijke afval-

stoffen (fosfaten) in het water. De verminderde visstand is dus voornamelijk te wijten aan het feit dat het water voedselarm is geworden. Onder vissers wordt gezegd dat een driejarig visverbod slechts een cosmetische maatregel is. De bond van beroepsvissers is hier bezorgd over. De bond schrijft in een pamflet: 'In onze laatste trots, de visserijhavens rond het IJsselmeer, is straks niets meer te beleven. Geef gewoon toe dat er veel meer nodig is dan alleen maar drie jaar stilliggen. Vis wil in dit voedselarme water niet meer leven, laat staan groeien. Dat was vroeger wel het geval. Elke viskwerker weet dat en strooit.'

Alternatieven

De IJsselmeervereniging is er altijd van uitgegaan dat de visserij met haar eeuwenoude cultuur en het IJsselmeer bij elkaar horen en luistert graag naar alternatieven. Er zijn onlangs miljoenen glasaaltjes uitgezet in de Oosterschelde. Kan dat ook met andere vis gebeuren – of zou dat alleen de aalscholvers ten goede komen? En kunnen de IJsselmeervissers niet uitwijken naar de Wadden, zijn de schepen daar geschikt voor?

We vroegen aan Marco Kraal, ecooloog bij Sportvisserij Nederland, aan wat voor 'knoppen' er nog meer gedraaid kan worden, naast het stilleggen van de visserij.

Hoe moet het probleem van het voedselarme water worden opgelost. Is strooien onzin?

'Strooien kan niet: daarvoor zou je zulke giga hoeveelheden moeten dumpen.' Grinnikt: 'Dan ben je misschien in één klap van je mestprobleem af. Maar nee, dat wordt maatschappelijk niet meer geaccepteerd. Je kunt de hoeveelheid voedsel in het water alleen verhogen door bij de basis te beginnen: doorstroom van water, planktongroei bevorderen. Dynamiek in het water brengen.'

Leveren stroming en zoet/zout-overgangszones wat op, zijn er wel goede mogelijkheden voor vis om het achterland in te komen (vispassages) om te paaien?

'Soms zijn er lokale voorzieningen getroffen, maar die zijn kleinschalig. In de buurt van Andijk ligt bijvoorbeeld de Koopmanspolder, waar een schitterend project wordt uitgevoerd met waterregulatie in het "achterland" van het IJsselmeer. Daar kan water in en uit de polder stromen, waardoor de waterstand dus varieert.'

Wat kunnen we verwachten van de visrivier in de Afsluitdijk?

'Meer migratie – vooral de paling zal ervan profiteren. Men denkt vaak dat de palingstand wel weer oké is, maar

'Vis zou weer op de bon moeten'

dat is bij lange na niet zo. Maar ook het stekelbaarsje zal dat geweldig vinden: dat is van oorsprong een zoutwatervisje. Water dat in- en uitstroomt is altijd gunstig. Dat brengt dynamiek in het water.'

Zou het uitzetten van vis echt helpen? Wat eten al die vogels eigenlijk allemaal?

'Het valt wel mee wat de vogels weg eten. Dat jonge spul sterft door gebrek aan voedsel. Iedereen klaagt over aalscholvers, maar die hebben het IJsselmeer al opgegeven. Die zijn nu naar de zee aan het trekken.'

Zou het openen van de Houtribdijk binnen het masterplan geen prioriteit verdienen?

'Ja, de Houtribdijk moet open. Zo snel mogelijk! Dat wordt mede tegengehouden door de angst dat het troebele Markermeerwater het schone IJsselmeer minder helder maakt.'

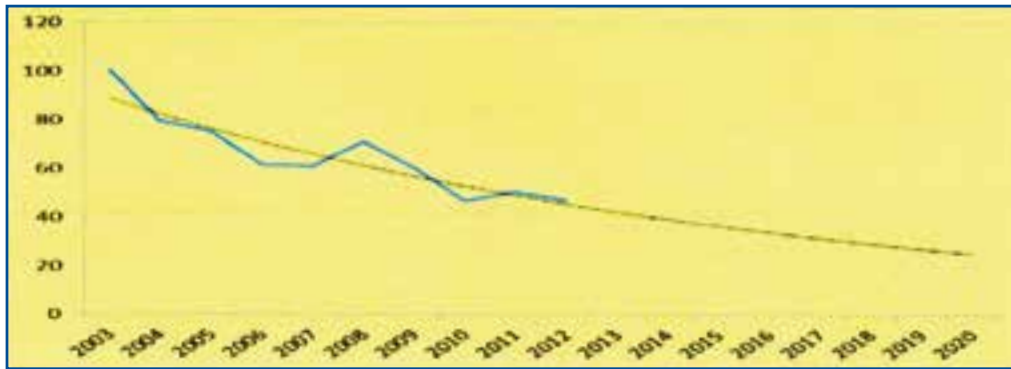
Jeroen Determan bespreekt het Masterplan Toekomst IJsselmeer en geeft zijn persoonlijke visie. Dit is niet per se een vertaling van het standpunt van de IJsselmeervereniging, die indirect medeverantwoordelijk is voor het masterplan. Wel heeft de IJsselmeervereniging er altijd voor gepleit dat visserij hóórt bij het IJsselmeer. En is mét de beroepsvissers bezorgd dat rigoureuus terugdraaien van de visserij de doodsteek kan worden voor de visserij (en de eeuwenoude cultuur hiervan). Het masterplan moet worden begeleid door extra maatregelen zoals het aanleggen van visrivieren, waterdoorgangen en vistrappen.

Zijn de vissers de schuldigen?

'Nee, dat kun je niet zeggen. Zij hebben zich redelijk gehouden aan de voorschriften. Dat zijn ondernemers en geen ideologen. De overheid heeft de voorschriften gemaakt en vaak slecht gehandhaafd. Maar er moet nu wel een schokeffect door de visserij gaan – en als de vis is hersteld, is er wél weer plaats voor visserij. Maar het zal nooit meer worden wat het vroeger was. Maar ook van de duurzame visserij valt goed te leven.'

Compensatie

Het masterplan geeft toe dat de gevolgen van het platleggen van de visserij niet precies te voorspellen zijn. Soms zie je de ene vissoort opbloeien – terwijl de andere soort om onduidelijke redenen toch nog achteruit blijft gaan. Maar toch: 'Reductie van de visserij is de enige maatregel die op korte termijn perspectief biedt. Dat staat los van het gegeven of de achteruitgang van de visstand veroorzaakt wordt door visserij.' Aldus het masterplan.

De vangst zal volgens de prognose met de helft afnemen in de komende acht jaar.

Masterplan Toekomst IJsselmeer

Met andere woorden: wat ook de reden is voor de achteruitgang van de visstand, we moeten stoppen met het vissen – en daarna duurzaam verder gaan. Marjan van Kampen omschrijft het aldus in een begeleidend schrijven: 'Het perspectief voor de visserij moet behouden blijven, maar dan in een nieuw evenwicht, met andere en nieuwe verdienmodellen. Daarvoor is het nodig zoveel mogelijk van de afzetkanalen voor de visserij intact te laten.'

Maar is dat geen utopie, als we uitgaan van een reductie van 90 procent? Is duurzaam het moderne toverwoord geworden? Wie kan daarvan leven in de huidige tijd? Ik ben zelf op bezoek geweest bij een duurzaam visserijbedrijf: de gebroeders Visser in Laaksum, die op bot vissen. Zij hebben geen gezinnen te onderhouden, geen studerende kinderen, houden er geen campertje op na – en hebben waarschijnlijk ongeveer het minimum inkomen. Zo wil geen gesaneerde visser tegenwoordig leven. Duurzaam vissen – dat klinkt mooi... maar vergelijk dat eens met de veeteelt: geen boer kan ik de huidige tijd leven van twaalf koeien, zes geiten en een veldje aardappelen. In het huidige politieke denken geldt het principe dat ondernemers zelf hun broek maar moeten ophouden. Volgens dat idee moeten ze maar wat anders proberen te vinden als ze niet meer van de visserij kunnen leven. Het masterplan voorziet in allerlei compensatieregelingen, maar

welk bedrag daarmee is gemoeid, is mij volstrekt onduidelijk. Hoe dan ook. We staan voor de keuze uit twee kwaden: de visserij geheel droogleggen voor drie jaar of de visserij drie jaar lang op een hééél laag pitje zetten om de visstand te laten overleven. Gooi je de zaak helemaal

Ecoloog Marco Kraal: 'Ja, de Houtribdijk moet zo snel mogelijk open'

plat, wat is er dan over drie jaar nog over? De Bond van Beroepsvissers is daarom bang dat het masterplan zal neerkomen op een koude sanering. En ik kan me dat voorstellen. Het is inderdaad heel goed mogelijk dat drie jaar 'drooglegging' van de visserij neerkomt op een nekslag: de knowhow verdwijnt, de commerciële infrastructuur verdwijnt, netten en schepen worden onbruikbaar door nieuwe regelgeving, afnemers zoeken andere leveranciers en om na drie jaar opnieuw te beginnen vraagt wellicht een véél te hoge investering.

Follow-up

Er zijn bijkomende mogelijkheden om de visstand op te krikken: het maken van vispassages en vistrappen, zodat er een uitwisseling kan

zijn tussen zoet en zout, en een uitwisseling tussen Markermeer en IJsselmeer. De harde kust (dijken) van het IJsselmeer is niet bevorderlijk voor de visstand – er zou op verschillende plekken een zacht aflopende kust kunnen worden gecreëerd. Maar hoeveel geld is daarmee gemoeid? De compensatie aan de vissers, de monitoring van het proces, de handhaving op het water, het ecologisch onderzoek... het masterplan heeft geen kostenraming gemaakt. Kortom, het blijft giswerk, zowel ecologisch als financieel. Het antwoord op het masterplan komt waarschijnlijk dus niet uit de ecologie, maar uit de politiek. Of uit de Rekenkamer. Het plan is een draaiboek voor een gigantische operatie om de noodzakelijke veranderingen aan te brengen. Het is een prima plan, dat op papier helemaal klopt. Alleen... als je de visserij stopt, moet je harde garanties hebben dat de follow-up er ook komt. Want de hele follow-up vereist nog veel meer geld, infrastructuur en organisatie dan het stoppen van een paar viskotters. En als die follow-up niet klopt, heb je alleen de visserij de nek omgedraaid. Misschien is dat de achilleshiel van het masterplan? Ten slotte: het heeft geen zin om met beschuldigende vingers te wijzen. De schuld is collectief: we hakken de bossen om, slurpen de olievelden droog, vissen de oceanen leeg en vervuilen de lucht. We zijn als een sprinkhanenplaag. Vis zou weer op de bon moeten. ■

Overal windturbines in en om het IJsselmeer

Nederland heeft op het gebied van duurzame energie een grote achterstand in te halen. Dat trekt ook internationaal de aandacht. Op dit moment komt slechts 4,5 procent van de gebruikte energie uit duurzame bronnen. Volgens het energieakkoord moet dit in 2020 14 procent zijn. Of deze taakstelling voldoende motief is om ons in eeuwen opgebouwde open landschap in de ramsj te doen is echter zeer de vraag.

Tekst: Frans de Nooy en Auke Wouda

Foto's: Jeroen Determan

De discussie of er (veel) windmolens in Nederland moeten komen en waar dan, woedt op dit moment in volle hevigheid. De vraag of dat wel nodig is, wordt daarbij eigenlijk nauwelijks gesteld. Toch is die relevant! Natuurlijk moeten milieudoelstellingen voor sterke verlaging van het gebruik van fossiele brandstoffen zeer serieus worden genomen. Al te lang heeft Nederland, in slaap gesust door onze aardgasbel, veel te weinig gedaan. Maar inmiddels zijn er wel degelijk veel mogelijkheden ontwikkeld om energie anders te winnen of energie te besparen. Er is de geweldige technische ontwikkeling van zonnecellen, biogas en pompen om aardwarmte (en koelte) onder gebouwen uit de aarde te halen. Raadpleeg ook eens de website van Alliander, een netbeheerder die zich richt op het ontwikkelen van regionale duurzame energienetwerken. Grote nieuwe kantoren zijn vaak al (bijna) energieneutraal. Kassen zijn van energieslurpers energieleverancier geworden. De isolatie en wellicht het

'energieneutraal' maken van miljoenen bestaande woningen lijken een haalbare 'businesscase' te worden. Veel gemeenten en regio's formuleren op grond van deze mogelijkheden dan ook ambitieuze doelen voor energiebesparing en -winning, waar windmolens slechts een bescheiden onderdeel van vormen. Zo wil Texel al in 2020 energieneutraal zijn. Hoe snel dit kan gaan bewijst de situatie in Duitsland: in nog geen tien jaar is daar zo veel winning van zonne- en windenergie gerealiseerd dat op bepaalde dagen Nederland wordt overstroomd met zeer goedkope groene energie die men zelf niet (meer) kan gebruiken. Onze regering mist kennelijk echter het overzicht over de energiemarkt en over de mogelijkheden die in steden en regio's aanwezig zijn om de milieudoelstellingen te halen. De plaatsing van windmolens, een middel om doelstellingen te halen, wordt nu in feite gezien als doel. Ze moeten er gewoon komen, want dat staat in het regeerakkoord. De regering is ook doof voor alterna-

tieve plannen voor windmolens, zoals die door de milieuorganisaties eerder zijn aangedragen. Daarin wordt de open ruimte gevrijwaard van deze ontwikkeling. In hoeverre de lobby van de grote energiemaatschappijen hier mede debet aan is wordt natuurlijk niet duidelijk. Maar waarschijnlijk is dat wel. En over geld maken we ons niet druk. De extra rekening van naar zeggen 18 miljard euro betaalt u straks gewoon zelf door een drastische verhoging van de energierekening! Hopelijk lukt het nog om een fundamenteel debat over energiewinning en vermindering van energiegebruik te voeren alvorens over windmolens

te besluiten, maar Don Quichot is hier waarschijnlijk niet ver weg.

Structuurvisie 'Wind op Land'

De regering heeft besloten dat er voor 6.000 MW windmolens 'op het land' moeten komen. Die moeten er vóór 2020 staan om te kunnen voldoen aan de geplande hoeveelheid alternatieve energieopwekking. Dit is vastgelegd in de structuurvisie 'Wind op land' (svWoL). De belangrijkste gebieden in het Blauwe Hart waar volgens die structuurvisie windmolens moeten komen, zijn:

- een windpark in het IJsselmeer van 400 MW (100 tot 130 molens) ten zuiden van de Afsluitdijk, bij Breezanddijk;
- mogelijk een lijnopstelling op of vlak bij de Houtribdijk;
- vervanging door grotere molens van de bestaande molens in de Wieringermeer en in Flevoland. Dit komt boven op het windpark Noordoostpolder (Urk), dat al in aanbouw is.

Met de provincies zijn afspraken gemaakt over de hoeveelheid MW die elk van de provincies moet realiseren. Bij de keuze van de plaatsen voor windparken vaart de regering dan ook op de voorstellen van de provincies. Zolang deze voldoen aan de taakstelling!

Ongeveer 80 procent van die molens is in en rond het IJsselmeergebied gesitueerd. Het Blauwe Hart van Nederland dreigt daardoor landschap-

pelijk zwaar te worden aangetast. Windenergie is een goede zaak, maar moet wel passen binnen de grenzen van natuur en landschap. De aanleg van windmolenparken op volle zee komt overigens nu in een stroomversnelling. Men mikt op een continu hoog tempo van aanleg en werkt aan een drastische verlaging van de kosten. Verloopt dit voorspoedig dan verlicht dit hopelijk de druk op het realiseren van windparken in kwetsbare gebieden 'op het land'.

Drie provinciale plannen Flevoland

De provincie kiest voor een bottom-up aanpak. Zij heeft zes zoekgebieden aangewezen voor de eventuele aanleg van nieuwe windparken. Veel verspreide molens moeten verdwijnen. Uiteindelijk, over één à twee jaar, komt er een provinciale nota, gevolgd door (rijks)inpassingsplannen.

Er zijn een aantal coöperatieve verenigingen opgericht, meestal door boeren die ook nu al windmolens op hun land hebben. Deze verenigingen moeten binnen de zoekgebieden deugdelijk onderbouwde voorstellen doen. Vóór 1 juli. Dit geheel wordt overkoepeld door een Federatie Windenergie die spelregels heeft ontwikkeld, ook voor vereveningsmechanismen. De initiatiefnemers moeten er financieel goed uitspringen via een goede businesscase. Molens mogen niet komen te staan in kwetsbare gebieden. Lijn- en blokopstellingen zijn beide mogelijk. De landschappelijke effecten zijn zeer belangrijk. Om dit te kunnen controleren komen er 3D-applicaties waarmee de effecten van de plaatsing kunnen worden waargenomen. Er moet participatie zijn van betrokken burgers, vooral van mensen die er last van gaan ondervinden. Voldoende maatschappelijk draagvlak is voorwaarde. Vooral locaties bij Lelystad lijken voor ons interessant!

Een forse blokopstelling lijkt hier landschappelijk gezien verdedigbaar. Dit staat echter wellicht haaks op de plannen om de luchthaven uit te bouwen. De Houtribdijk is tot nu toe bij de provincie geen zoekgebied. Almere maakt eigen plannen, waar de bewoners aan de rand van het Gooimeer tegen te hoop lopen: hun uitzicht wordt straks grondig verpest door een aantal super hoge molens, vinden zij.

Noord-Holland

Deze provincie is van mening dat er voldoende windmolens staan, als de plannen om in de Wieringermeer nog een grote extra capaciteit neer te zetten en veel oude molens op te ruimen, worden uitgevoerd. Lijnopstellingen langs de IJsselmeerdijk zitten gelukkig niet in de plannen. Hier lijkt de mogelijke aantasting van het IJsselmeer dus beperkt tot het zicht op de Wieringermeer. Nu zijn de molens daar overigens al vanaf Kornwerd te zien. Hoe zal dat straks zijn?

Friesland

In Fryslân is zulk hevig verzet uitgebroken tegen de plannen van de provincie, waaronder een groot windmolenpark in het IJsselmeer bij Breezanddijk, dat de provincie heeft besloten de beslissingen over windmolens op het echte land uit te stellen. De initiatiefgroep 'Foar de Wyn' ontwikkelt nu alternatieve plannen. Maar de provincie zet de procedure voor het windpark in het IJsselmeer wel door. De Statencommissie heeft daar eind maart, begin april een hoorzitting over gehouden van drie avonden. Vooral veel tegenstanders, zoals bewoners van de Friese kust en watersportorganisaties, voerden daar het woord. Zo ook de Stichting Het Blauwe Hart en de IJsselmeervereniging. De lobby tegen dit plan gaat door, ook van de kant van de IJsselmeervereniging. Drie organisaties hebben onder aan-

voering van de Friese Milieufederatie de koppen bij elkaar gestoken en samen een plan van aanpak ontwikkeld voor de toekomst van de windenergie in Friesland. Deze organisaties zijn ook bereid verantwoordelijkheid te nemen voor de uitvoering. De voorgestelde aanpak is gericht op het realiseren van meer windenergie op land door opschaling van de bestaande installaties, maar tegelijk op opschoning van het landschap. De realisatie gebeurt van onderop, dus in nauw overleg met bewoners en organisaties uit de streek. Men wil een evenwichtig beleid realiseren tussen wind(molens) op land en wind(molens) in het IJsselmeer. Gedeputeerde Staten hebben hun steun uitgesproken voor deze aanpak. Inmiddels zijn voor 72 locaties plannen ingediend, waarvan er 39 op de 'kandidatenlijst' staan en dertig op de 'reservelijst'. In mei en juni zijn er regiobijeenkomsten. Daarna gaat een commissie onder leiding van Pieter Winsemius aan de slag die de plannen gaat beoordelen en scenario's gaat opstellen. En een integraal plan voor heel Friesland. Eind dit jaar wordt het advies aangeboden aan GS, die vervolgens een besluit nemen. Dan zal ook een afweging gemaakt worden tussen 'windpark Fryslân' op het IJsselmeer en de landprojecten.

Schiet het IJsselmeer, waar wij geen windmolens willen, hier nu iets mee op? Aanvankelijk leek het van niet, want door deze aanpak komen er alleen maar wat minder molens bij Breezanddijk! Maar toch nog een groot park. Uit recente inventarisatie blijkt echter dat er zo veel serieuze plannen zijn voor wind op land dat molens in het IJsselmeer misschien wel helemaal niet nodig zijn. Dus het is voor de Blauwe Hart-partners en zeker voor de IJsselmeervereniging van groot belang de planvorming kritisch te volgen en zo nodig 'Foar de Wyn' te steunen.

Natuur en landschap

Wat opvalt in de plannen van provincies en rijksoverheid is dat veel grote windparken gesitueerd worden in of vlak bij Natura 2000-gebieden. Zoals bekend zijn alle natte delen van het Blauwe Hart ook aangewezen als Natura 2000-gebied. En een activiteit in of nabij een Natura 2000-gebied mag niet plaatsvinden als zogenaamde significante effecten niet zijn uitgesloten.

Zowel uit de Rijksstructuurvisie Wind op Land als uit de structuurvisie van Fryslân blijkt echter dat die significante effecten helemaal niet zijn uitgesloten. Strikt en juridisch genomen had de rijksoverheid die structuurvisie helemaal zo niet mogen vaststellen. Ook Fryslân mag dat niet doen. Jammer genoeg is er geen actie via de bestuursrechter mogelijk tegen deze plannen. Provincies en Rijk nemen een heel groot risico met het situeren van

80 procent van die molens is in en rond het IJsselmeergebied gesitueerd

deze parken in Natura 2000-gebieden: de kans is groot dat deze plannen zullen kunnen sneuvelen bij de Raad van State. Waardoor de doelstellingen voor windenergie niet haalbaar blijken of in ieder geval veel vertraging zullen oplopen.

Beschermen 'openheid'

Het Blauwe Hart, waar de IJsselmeervereniging deel van uitmaakt, heeft er in een brief aan de Tweede Kamer kort geleden op gewezen dat plaatsing van windmolens aan de rand van en in het IJsselmeer waarschijnlijk strijdig is met

de bescherming van de natuur in Natura 2000-gebieden, die volgens Europese regelgeving een dominante verplichting is. Het is zeer onzeker of windmolens op die plekken wel gerealiseerd kunnen worden, gelet op de natuurdoelstellingen. Bovendien vinden we dat het Blauwe Hart onevenredig belast wordt, waar voor het gebied geen baten tegenoverstaan. Vooral eventuele plaatsing op de Houtribdijk en bij (of op?) de Afsluitdijk vinden we een ernstige aantasting. Molens van minstens 150 meter hoog bij Kornwerd zullen in het hele gebied goed zichtbaar zijn! In feite vanaf Enkhuizen en vanaf Terschelling!!

Voor de bescherming van 'openheid' bestaat echter helaas geen wettelijke basis, omdat er nooit een structuurvisie of iets dergelijks voor dit gebied is vastgesteld! Veel milieuorganisaties en 'groene' politici vinden vasthouden aan openheid ook eigenlijk maar een 'luxe' die zo nodig moet wijken voor 'echte' milieudoelstellingen.

Landschappelijke overwegingen spelen bij de plannen slechts een ondergeschikte rol. Jan Baron schrijft hierover: 'En vaak anders dan we denken. Zo zijn er voorstanders van windparken die vinden dat windmolens het landschap verrijken, het worden dan "windlandschappen" of "oriëntatiepunten" genoemd. Een dergelijke benadering wordt zelfs een "ondersteuning van het weidse karakter" genoemd. De Provincie Friesland heeft dat argument gebruikt om de verplaatsing naar bij Kornwerd van de huidige windmo-

plaatsingsgebieden Windturbines

lenbrij in Friesland te verdedigen. Zie het Plan “Windstreek”. Zo zijn er ook een tweetal rapporten die ten doel hebben windenergie acceptabel voor het publiek te maken te weten: “Een choreografie voor 1000 windmolens” opgemaakt door Ytje Feddes, voormalig Rijksadviseur voor het landschap en “Windturbines in het landschap” uitgebracht door Alterra. Ook Flevoland werkt met een hele set aan ontwerprichtlijnen om plaatsing straks zo verantwoord mogelijk te laten zijn.’ Afwachten dus wat de landschappelijke aanpak gaat opleveren die Friesland en Flevoland nu hebben gekozen.

Rijksbeleid en politiek inzicht
Hoe reageerde de Kamercommissie eind april op de Structuurvisie Wind op Land, die de regering kort geleden indiende? Zij constateerde in meerderheid dat er ‘een valse start is gemaakt wat betreft windmolens’ en dat het kabinet veel te weinig doet om draagvlak te vinden voor wind op land. Een taak die het Rijk overigens expliciet bij de provincies heeft neergelegd, die deze dan ook – zij het soms na het nodige tumult – serieus uitvoeren. Maar dat is de Kamerleden kennelijk ontgaan. Vol-

gens regeringsfracties moet serieus worden gekeken naar alternatieve locaties voor windmolenparken, waar draagvlak voor is. De betrokkenheid van bewoners kan duidelijk beter. Slechts één fractie vermeldde het grote verzet in het IJsselmeergebied. Bovendien bestond er een duidelijke voorkeur om meer te mikken op parken ver op zee. Waarvoor de plannen overigens pas over een jaar verwacht worden. Er werd gevraagd om een overkoepelende visie waarin wind op zee en wind op land worden vergeleken. Ook werd gesteld dat er duidelijkheid moet komen over ecologische en juridische risico’s van windmolens in natuurgebieden, zoals het IJsselmeer. Heel vreemd is dat een aantal fracties meenden dat er wel draagvlak is voor een windmolenpark op de Afsluitdijk. Dat komt niet voor in de plannen van Friesland en Noord-Holland, die de basis vormen van de structuurvisie. Kan haast niet anders of de lobby van enkele grote energemaatschappijen die hier duidelijk

Significante effecten zijn niet uitgesloten

op mikken is effectiever gebleken dan de lobby van de groene organisaties, die hier fel tegen zijn. Rijkswaterstaat overigens, uit een oogpunt van veiligheid, ook! Minister Schultz (ook van ruimtelijke ordening) stelde grote waarde te hechten aan participatie in verschillende fasen, maar daar geen gedragscode voor te kunnen vastleggen: ‘Dat moet de sector zelf doen.’ Hoewel minister Kamp van Economische Zaken later stelde dat hij erop zou toezien dat er voor de zomer een ‘gedragscode’ zal komen. Inmiddels hebben Flevoland en

Friesland deze gedragscode ontwikkeld, maar dat wist kennelijk niemand. Ook Schultz vond de Afsluitdijk ‘een goede locatie’. Maar wel om later aan de orde te stellen. Ze stelde ook dat uit de passende beoordeling van de structuurvisie blijkt dat plaatsing van windmolens in Natura 2000-gebieden ‘niet bij voorbaat kansloos is’, maar dat onderzoek op projectniveau dit zal moeten uitwijzen.

Wat te doen

Naast het windpark Noordoostpolder een windpark bij de Houtribdijk en één in het IJsselmeer gaat echt te ver. Ook het ‘alternatief’ lijnopstelling Afsluitdijk is onaanvaardbaar. Landschappelijk lijkt er dan een hek om het IJsselmeer te komen. Ook de aantasting van de natuurwaarden is onverkoopbaar. Ervan uitgaande dat windenergie noodzakelijk en onvermijdelijk is, zal het verzet zich politiek en juridisch vooral moeten richten tegen windmolens bij de Houtribdijk, de Afsluitdijk en in het IJsselmeer. Vooral juridisch biedt dat verzet desnoods, als andere middelen zijn uitgeput, kansen vanwege de natuurbescherming van de Natura 2000-gebieden. Wij moeten de planvorming in Friesland en Flevoland nu afwachten en alert reageren op de voorlopige resultaten. Als deze plannen definitief zijn en door de regering worden overgenomen, kunnen we de fase van juridische procedures rond concrete projecten zo nodig betreden. ■

Een zomer genieten van het *IJsselmeergebied*

Wij van de IJsselmeervereniging zijn vaak bezig met alles wat het mooie IJsselmeergebied bedreigt, maar we moeten niet vergeten waarom dit zo belangrijk is. Enerzijds om het unieke van het gebied voor de toekomst te bewaren, maar ook om er nu van te genieten. En dat doen heel veel Nederlanders op tal van manieren, waarbij er veel waardering is voor de natuur en cultuur van het IJsselmeergebied. Wij laten een paar voor de hand liggende en sommige minder bekende manieren hiervan zien in dit themakatern. Wij hopen dat ook u dit jaar weer met veel genoeg van de bijzondere kanten van ons IJsselmeergebied gaat genieten!

Genieten vanaf de wal

Een cursus traditioneel zeilen

Met gastronom Joop Braakhekke in gesprek

Een Zuiderzeecruise in het kielzog van Havard

Wandelen rond het Blauwe Hart

Een natuurlijk zwemevenement bij Pampus

Het IJsselmeer oversteken in badpak

Genieten vanaf de wal

Het IJsselmeer is meer dan alleen een grote plas water. Ook rondom dit gebied er is van alles te doen. Strandjes, musea, fietsroutes en... verukkelijke stadjes. Er zijn speciale evenementen voor de kids, rondvaarten, doe-activiteiten, workshops, muziek, visserijdagen, kermis – noem maar op.

Tekst en foto's: Jeroen Determan

De stadjes rond het IJsselmeer zijn wereldberoemd. Bussen vol Japanners en Amerikanen worden af- en aangereden. Er zijn gelukkig ook nog heerlijke plekken waar géén giga-parkeerplaatsen voor touringcars zijn. Daar kun je in alle rust genieten van de historische binnenstadjes – en je kunt er de kinderen verrassen met heerlijke strandjes, activiteiten of rondvaarten. We

denken bijvoorbeeld aan Monnickendam en Edam (gratis parkeren) in de schaduw van Amsterdam of aan Workum en Hindeloopen in Friesland. Schattige plaatsjes waar je kunt genieten van de zeventien-

de-eeuwse sfeer en waar vaak van alles te beleven is. Waar je langs leuke winkeltjes kunt scharrelen, waar in de weekends vaak van alles te doen is – en waar je van een lekker visje kunt genieten. We hebben wat activiteiten op een rijtje gezet. Voor een vollediger lijst: kijk op www.laagholland.com.

Monnickendam – 'door de eeuwen heen goed bewaard gebleven'

Monnickendam is een echt stadje (stadsrechten sinds 1355) met een mooie historische binnenstad die door de eeuwen heen goed bewaard is gebleven. Monnickendam heeft een beschermd stadsgezicht met veel historische gebouwen uit de zestiende, zeventiende en achttiende eeuw, met vaak prachtige geres- taureerde gevelstenen. Midden in de stad vindt u de Speeltoren, met

het oudste bespeelbare carillon ter wereld. Aan de voet hiervan kunt u overdag op de terrasjes genieten van een heerlijk visje, met uitzicht op klassieke bidders en jollen in de binnenhaven. In de zomermaanden (mei tot en met september) kunt u een gratis stadswandeling maken met een gids – verzamelen om 19.30 bij de speeltoren. Tip voor zeilers: passanten kunnen hier vrijwel in het hart van Monnickendam aanleggen. Tegen Monnickendam aan ligt het Hemmeland, een groot recreatiegebied aan het IJsselmeer

Monnickendam

9 juni Bach in de kerk
21 juni Openluchtmuziekfestival
Hemmeland
4 juli Gouwzeemarkt
17 aug. Gouwzeemarkt
4-5 okt. Kinderweekend: schminken,
timmeren en speuren

met natuurcamping en stranden.
Monnickendam ligt in de gemeente
Waterland: www.vvv-waterland.nl.

Edam – 'overal prachtige tuinen'

Edam is niet 'stedelijk' en heeft opvallend veel groen: overal prachtige tuinen en bomen langs het water. Veel verstilde grachtjes: Achterhaven, Voorhaven, Nieuwe Haven. Wie door de oude straten en langs de verstilde grachtjes zwerft, waant zich in het Holland van eeuwen geleden. Er zijn een paar aardige curiosawinkeltjes. Het Oorgat leidt u langs het water naar de zeesluis. Edam biedt veel en prettige horeca. De terrasjes op het Damplein, dat eigenlijk een brug over het water is, of eten in de romantische terrastuin van hotel-café-restaurant De Fortuna. Lekker uit de wind... géén verkeer om je heen (zie www.fortuna-edam.nl). Er is een kinderdag in Fort Edam, op iedere tweede zondag in de maand van 11 tot 16 uur. En natuurlijk is er de Edammer Kaasmarkt. Deze markten vinden in 2014 iedere woensdag van 2 juli

Edam

15 juni Braderie
9 aug. Avond-kaasmarkt
16 aug. Waterdag. Vrijmarkt in het centrum en de KoeBoot-Race in de Nieuwe Haven.

tot en met 20 augustus plaats van 10.30 tot 12.30 uur. De site van de VVV: www.vvv-edam.nl.

Workum – 'de gebouwen van het vroegere gezag netjes bij elkaar: stadhuis, waag en kerk'

Workum is eigenlijk één lange winkelstraat – met halverwege de markt: het oude 'machts'centrum. Hier staan de gebouwen van het vroegere gezag netjes bij elkaar: stadhuis, waag en kerk. Verder staan er herbergen en woningen van de aanzienlijke heren. Langs de kuststrook van de voormalige Zuidoostzee is veel ambachtelijk aardewerk te vinden. U moet zeker eens een kijkje nemen in een van de aardewerkateliers die deze technieken nog gebruiken. U vindt er prachtige souvenirs. Zeer geliefd zijn ook de schilderijen en tekeningen van Jopie Huisman. Deze voormalige 'lompdenboer' en handelaar in oud ijzer leerde zichzelf schilderen en koos als onderwerp veelal zijn eigen lompden. Zijn vermogen het alledaagse en de armoede op intens

Workum

5 juli Kunstmarkt
30 juli Langste markt van Workum
12 t/m 14 aug. Drie dagen 'Timmerdorp', waarin de jeugd van acht tot twaalf jaar kan timmeren aan eigen hutten
19-20 sep. Septemberpop
13 t/m 17 okt. Strontrace, beurtveer, visserijdagen

gedetailleerde wijze weer te geven wekt alom veel bewondering. U kunt het werk bekijken in het Jopie Huismanmuseum. Workum ligt eigenlijk niet echt aan het IJsselmeer, maar is toch geheel en al met het IJsselmeer verbonden – via 'It Soal'. Tip voor watersporters: u kunt als passant midden in het stadje liggen. En oh ja.... de herfstvakantie staat hier helemaal in het teken van de Strontrace, een week van muziek, zeilen, vissen en oude ambachten. Info: www.workum.nl.

Hindeloopen – 'Eerste Friese Schaatsmuseum: de grootste en meest gevarieerde schaatscollectie ter wereld (vanaf de negende eeuw)'
Hindeloopen is een ministadje van 850 inwoners met smalle straatjes, hoge bruggetjes, oude panden en kleine grachten. Hindeloopen kreeg in 1225 stadsrechten en is een van de Friese elf steden. Hoewel het vroeger geen haven had, was Hindeloopen lange tijd een belangrijke handelsplaats. De schippers voeren in hun fluitschepen naar de Oostzee en verkochten daar Nederlandse producten als jenever en wollen stoffen. Op de terugreis naar Hindeloopen werd altijd hout getransporteerd naar Amsterdam en de Zaanstreek. Uit deze periode stammen ook de bijzondere leefcultuur, het Hindelooper schilderwerk en de prachtige, kleurrijke kleder-

Gezicht op Hindeloopen

De Bep Glasius vaart u het IJsselmeer over

dracht. De Hindelooper schilderkunst is wereldwijd beroemd: in de achttiende eeuw werden tafels, bedden en kasten beschilderd in de kenmerkende Hindelooper kleuren en motieven. De krullen, bloemen en bladeren in de kleuren rood, blauw, wit en groen werden in Hindeloopen verwerkt tot een aparte stijl. De motieven werden gevonden in platenbijbels en oude prentenboeken. Dankzij de watersport en musea zijn er ondanks het geringe inwonertal relatief veel voorzieningen in Hindeloopen. Zo zijn er een kleine middenstand en tien horecagelegenheden. De jachthaven Hindeloopen heeft tal van voorzieningen, zoals een overdekt zwembad, sauna, kegelbanen en watersportwinkels. Het mooiste van Hindeloopen is de havenmeester – maar dat is persoonlijk!

Het Hindelooper Museum heeft een vaste collectie die bestaat uit het beroemde Hindelooper schilderwerk, klederdrachten en schilderijen. Ook is er veel aandacht voor Hindeloopen als handelsstad, de scheepvaart en de visserij. Verder is er het Eerste Friese Schaatsmuseum met de grootste en meest gevarieerde schaatscollectie ter wereld (vanaf de negende eeuw), de complete geschiedenis van de beroemde Friese Elfstedentocht op de schaats, een originele schaatsmakerij, antieke sleden enzovoort.

Havenmeester Hindeloopen

Er staan momenteel nog geen evenementen vermeld, maar kijk op www.touristinfohindeloopen.nl voor nadere informatie of www.museumhindeloopen.nl.

Voor Friezen en Hollanders – veerboot van Enkhuizen naar Stavoren
Van mei tot oktober vaart de veerboot *Bep Glasius* drie keer per dag heen en weer tussen Enkhuizen en Stavoren. Een retour kost 14,50 euro en de fiets mag mee voor 7,30 euro. In beide steden ligt de veerboot vrijwel naast de bootsteiger. Zo is er van alles te plannen – ga vanuit Friesland een dagje naar Enkhuizen en bezoek het beroemde Zuiderzeemuseum. Of vertrek vanuit Enkhuizen en haal in Stavoren een harinkje bij zanger/visboer Doede Bleeker en fiets door naar Laaksum – of fiets langs de voormalige zeedijk naar Hindelopen (7 kilometer). De eerste afvaart is al om 8.30 uur en het laatste vertrek is om 18.10 uur. De tocht duurt anderhalf uur, je hebt dus tijd genoeg om van alles te ondernemen aan de overkant. Kijk op www.veerboot.nl. ■

Verassing voor kinderen: een dag naar het Zuiderzeemuseum in Enkhuizen

Het Zuiderzeemuseum is fantastisch voor kinderen. Ze kunnen zich daar verkleden, speurtochten doen of op stelten lopen. Ze leren een klompzeilbootje te maken. Voor verjaardagsfeestjes zijn er speciale verrassingen. Je kunt er visnetten leren maken, knopen leren leggen en meevaren met een antieke zeilboot. Je vaart vanaf het treinstation naar het museum met speciale boten – op zich al een spannend avontuur. Meer info: www.zuiderzeemuseum.nl.

Het IJsselmeer oversteken in badpak

Dit jaar wordt op 9 augustus voor de 45ste keer de Compri-Zwemmarathon in het IJsselmeer georganiseerd. De zwemmers gaan in Stavoren te water en komen er in Medemblik weer uit. Al die 45 jaar was de belangrijkste organisator zwemvereniging DES in Den Haag. Cor de Bruin: 'Een trainer van ons, Jan van Scheijndel, heeft ooit zelf het IJsselmeer overgezwommen en heeft daarna het plan opgevat om een wedstrijd te organiseren.'

Tekst: Angèle Steentjes
Foto's: Vereniging DES

Het is opmerkelijk dat een Haagse zwemvereniging al bijna een halve eeuw de zwemmarathon over het IJsselmeer organiseert. Cor de Bruin, secretaris openwaterzwemmen van DES (Door Eendracht

'Gemiddeld doen net zo veel vrouwen mee als mannen'

Sterk), kan het uitleggen. 'In de jaren zestig was Jan van Scheijndel – de enige Haagse zwemmer die in die tijd solo het Kanaal had overgezwommen – onze openwatertrainer. Hij ontdekte dat er nog nooit

een langeafstandswedstrijd in het IJsselmeer was gehouden. Hij vond dat zo'n leuk idee dat hij besloot de zwemmarathon te organiseren. Om Van Scheijndel te eren – hij overleed in 2011 – wordt nu een wedstrijd tussen Kijkduin en Scheveningen georganiseerd. Tijdens de wedstrijd wordt er gezwommen om de Jan van Scheijndel-bokaal.'

22 kilometer

De oversteek tussen Stavoren en Medemblik is zo'n 22 kilometer lang. Vrijdagavond wordt er verzameld in Medemblik, waar de volgende dag al vroeg in de ochtend vertrokken wordt naar Stavoren. Om 9.00 uur gaan de zwemmers te water. Begeleiders vertrekken

na de start, het uitzwaaien en de traditionele koffie met gebak weer naar Medemblik, waar de zwimmers worden opgewacht. De Bruin: 'Het is een fantastische race, waar gemiddeld net zo veel vrouwen als mannen aan meedoen.'

De wedstrijd is in augustus, omdat het water dan een redelijke temperatuur heeft. De enige spelbreker kan de wind zijn. 'Bij windkracht 7 uit het noorden wordt de wedstrijd afgelast. Het is dan te gevaarlijk voor de zwimmers.' De wedstrijd is niet vaak afgelast, maar juist wel die ene keer in 2009 toen de organisatie het veertigjarig jubileum van de marathon wilde vieren. 'Dat was wel jammer. Wij hadden de nodige pers uitgenodigd om de marathon iets meer bekendheid te geven. Helaas moesten zij onverrichter zake terug. Het weer was veel te slecht, dus hebben we de verjaardagswedstrijd toen afgelast. Nu is het de 45ste keer en gaan we er wederom extra aandacht aan besteden. We hopen dat de weergoden met ons zijn.'

Brakeboers

Voor het zwemmen van een marathon in open water moet het nodige geregeld worden. Zeker in een gebied met veel beroeps- en pleziervaart zoals het IJsselmeer. Er zijn boten nodig om het parcours vrij te houden voor de zwimmers. Daarnaast heeft iedere zwemmer een begeleider in een eigen boot om hem of haar van eten en drinken te voorzien en de nodige aanwijzingen te geven. De Bruin: 'Een aantal jaren heeft DES samengewerkt met de VVV van Medemblik voor de organisatie van de wedstrijd. De VVV zorgde voor het uitzetten van het parcours en het inhuren van een aantal boten.' Na een paar jaar besloot de VVV ermee te stoppen. DES vreesde dat de wedstrijd niet meer kon doorgaan. 'Gelukkig besloot Cor

Brakeboer, die een café in Medemblik heeft, samen met een aantal Medemblikkers de helpende hand te bieden. De marathon vonden zij zo'n bijzonder evenement voor Medemblik dat ze wilden dat deze behouden bleef. Sinds 1970 organiseren wij de wedstrijd samen met het comité tot behoud van de Zwemmarathon Stavoren-Medemblik, dat nu voorgezeten wordt door de zoon van Cor, Jack Brakeboer, en wij hopen dat nog vele jaren te kunnen doen.' ■

Koning van het IJsselmeer: Joost Kuijlaars

In 2011 werd Joost Kuijlaars gekroond tot 'Koning van het IJsselmeer'. Hij kreeg die titel omdat hij twintig keer succesvol het IJsselmeer heeft overgezwommen. 'Het was een heel bijzondere gebeurtenis. Zwemmend kwam iemand met een dienblad met champagne mij tegemoet vlak voor de finish in Medemblik. Later werd ik gekroond omdat ik tot vandaag de dag recordhouder ben. Het oude record stond op twaalf oversteken.' Kuijlaars vindt de oversteek tussen Stavoren en Medemblik zwaarder dan het Kanaal over zwemmen. 'Het Kanaal is zout water en het IJsselmeer is zoet. In zout water blijf je gemakkelijker drijven. In zoet water kost het extra energie om het hoofd

boven water te houden. Daarnaast is de golfslag in het IJsselmeer korter dan in de Noordzee, waardoor het zwemmen ook inspannender is. Al met al een geweldig uitdagende zwemtocht, die soms echt heel zwaar was en waaraan ik met veel plezier heb deelgenomen. Met het behalen van het huidige record ben ik gestopt. Het is nu tijd voor een andere generatie.'

Zuiderzeecruise in kielzog van Havard

Tekst: Jos Teeuwisse

Foto: Historizon

Henry Havard begint zijn boek *Een pittoreske reis langs de dode steden van de Zuiderzee* (1874) als volgt: 'Hoewel er in Europa wellicht geen enkele reis bestaat die uit wijsgerig en etnografisch oogpunt van groter belang is dan een rondvaart over de Zuiderzee, wordt deze toch slechts zelden ondernomen.' Toen Piet Segers, eigenaar van Historizon, een reisbureau dat historische reizen organiseert, Havard had gelezen, besloot hij direct om opnieuw zo'n reis te organiseren.

Op dinsdag 16 juli 2013 ga ik in Hoorn aan boord van de klipper *Avontuur*. Ik vaar mee als IJsselmeergids. De andere opvarenden (zestien deelnemers, de organisator, de kapitein en een matroos) zijn een dag eerder vanuit Monnickendam vertrokken. Het weer is fantastisch, zon en een matige wind. We zeilen naar Enkhuizen, de volgende 'uit de dood herrezen' pittoreske Zuiderzeestad die we aandoen op deze reis. In iedere stad krijgen we een excursie onder leiding van een lokale gids. Terug aan boord lezen we steeds wat Havard schreef over de situatie in de desbetreffende stad aan het eind van de negentiende eeuw. Wat Havard niet kon weten, was dat handel en visserij nog vóór de eeuwwisseling weer een nieuwe periode van bloei tegemoet gingen en dat de steden in de loop van de twintigste eeuw een enorme groei doormaakten.

Oversteek

We overnachten aan de buitenkant van de Wierdijk vlak bij de Drommedaris. Als we de volgende ochtend koers zetten richting Den Oever, is de stemming aan boord nog altijd opperbest. Alle opvarenden delen een gezamenlijke interesse en dat is de historie

van het IJsselmeer en natuurlijk ook de belevenis ervan op een zeilschip. Varend langs de Wieringermeer zien we de impact die gigantische windmolens hebben op het landschap. Via de Stevinssluisen komen we op de Waddenzee. Ook Havard maakte de oversteek naar Oudeschild: de Waddenzee behoorde in die tijd nog tot de Zuiderzee. We bezoeken onder andere het boeiende museum Kaap Skil en dineren buiten op het terras van restaurant De Zeven Provinciën. Op donderdag zijn het weer en de stemming nog steeds prima en beginnen we de oversteek naar de Friese kust. Onderweg spotten we zeehonden en kijken we naar langsvliegende wadvogels en genieten we vooral van het eindeloze water. Via de Lorenzsluisen komen we weer op het IJsselmeer en varen via Makkum naar Stavoren. Daar moet ik helaas afstappen, omdat ik

andere verplichtingen heb. Als de veerboot naar Enkhuizen de haven uitvaart, zie ik het excursiegezelschap geanimeerd aan dek genieten in de avondzon. Zij mogen nog een dag met Havard op avontuur.

Ook dit jaar

Ook dit jaar organiseert Historizon, in samenwerking met de IJsselmeervereniging, weer een Zuiderzeecruise. Dit keer in de laatste week van augustus. Op grond van de ervaringen van het afgelopen jaar is de route aangepast, maar de basis blijft de reis van Havard uit 1873. De Zuiderzeesteden, met hun boeiende historie, staan centraal. Het heden en de toekomst van het IJsselmeergebied krijgen ook ruim aandacht. Het varen met een historisch zeilschip tussen die steden en over het IJsselmeer zorgt voor een onvergetelijke reis. ■

Historizon: zie
www.ijsselmeervereniging.nl

Zwemevenement Natuurlijk Zwemmen

Beleef de natuur in het water en zwem voor schoon water in het IJsselmeergebied: het Blauwe Hart van Nederland.

In Nederland hebben we water genoeg, maar schoon helder water is ook voor ons van levensbelang. Ruim een miljoen mensen zijn afhankelijk van hun drinkwater uit het IJsselmeer! En schoon water is ook heel belangrijk voor de natuur.

Stichting Het Blauwe Hart wil graag aandacht vragen voor dit bijzondere gebied, het grootste zoetwatermeer van West-Europa. De stichting zet zich in voor een betere kwaliteit van het water en van de natuur. Daar is veel geld voor nodig. Daarom vragen we 25 euro inschrijfgeld, waarvan 15 euro naar dit goede doel gaat. Doe mee aan dit leuke zwemevent: neem een duik in het Blauwe Hart en zwem een rondje om Pampus!

Wat gaat er gebeuren?

Er is een wedstrijd en een prestatietocht. Op 31 augustus start de zwemwedstrijd om 13.00 uur.

Je zwemt drie rondjes om Pampuseiland. Dat is 2 kilometer lang. Je kunt met of zonder wetsuit starten.

Een halfuur later start de prestatiezwemtocht voor iedereen die geen wedstrijd wil zwemmen. Dan zwem je één keer rond Pampus. Het water is gemiddeld 20 graden. Wij adviseren om met een pak (wetsuit) aan te zwemmen.

Inschrijven

Je mag deelnemen vanaf twaalf jaar. Inschrijfgeld is 25 euro. Van dit bedrag gaat 15 euro naar het goede doel. Meer bijdragen aan het goede doel mag natuurlijk ook!

Je boottochtticket van Muiden naar Pampus en terug zit in het bedrag van het inschrijfgeld.

Inschrijven kan tot 20 augustus, maar liefst zo snel mogelijk!

Vraag een inschrijfformulier aan of mail je gegevens naar maaie@hetblauwehart.org.

Heb je nog vragen? Bel dan gerust: 088-0064497.

Meer weten over de Stichting Het Blauwe Hart?
www.hetblauwehart.org

Dit event wordt georganiseerd door door Stichting Het Blauwe Hart in samenwerking met Forteiland Pampus.

Zwem rond Pampus voor schoon water!

Datum: zondag 31 augustus 2014

Tijd: aanvang 13:00

Locatie: Pampus, per boot vanaf Muiden
(vertrek 11:30 uur)

Cursus traditioneel zeilen

De "bruine vloot" is een beeldbepalend fenomeen geworden in het IJsselmeergebied. Overal in de havensteden tref je de klippers, tjalken, aken en andere voormalige bedrijfsschepen aan, al dan niet in exploitatie als charterschip. Het kunnen bevaren van dit soort schepen moet wel echt geleerd worden. Om een serieus voorproefje te genieten op dit gebied kan je terecht in Hoorn bij Wouter van Dusseldorp.

Zeilen op een groot traditioneel zeilschip is een bijzonder ambacht dat niet mag verdwijnen. Naast het behoud van de schepen van het Varend Erfgoed is het van groot belang dat ook de kennis en kunde rond dit soort schepen behouden blijven. Op de 132 jaar oude *Egberdina* geeft schipper Wouter van Dusseldorp deze zomer een aantal korte cursussen 'Traditioneel zeilen voor beginners'. Wouter is sinds 1986 beroepsschipper van verschillende traditionele zeilschepen. De laatste achttien jaar vaart hij met de *Egberdina*, daarvoor was hij invalschipper op verschillende een-, twee- en driemasters op de Nederlandse binnenwateren. In de winter is hij leraar 'zeilvaart' op de Enkhuizer Zeevaartschool.

Zijn kennis en ervaring wil hij graag doorgeven in een korte cursus waarin de technische kanten van het zeilen op een traditioneel zeilschip worden belicht. Hierbij komen zaken aan bod als: hoe werkt een zeil, hoe werkt stabiliteit op een platbodem, wat zijn zwaarden en waar dienen die voor en hoe trim je de zeilen om optimaal te zeilen. Naast de theorie gaan we hier natuurlijk de praktijk aan koppelen, met veel ruimte voor uitleg en oefening.

Programma cursus

10:00 uur: Korte introductie in een zaal van Cinema Oostereiland over de theorie van zeilen, zwaarden en stabiliteit van platbodems.

11:00 uur: Koffie aan boord van de *Egberdina*, waarna de trossen los gaan voor een trainingsprogramma gedurende de dag. Je krijgt alle gelegenheid om zelf aan het roer te staan, ook tijdens manoeuvres als gijpen en wenden. Gedurende de dag wordt in kleinere groepjes aandacht besteed aan zeiltrim en zeiltechniek. Rond 17:00 uur weer terug in Hoorn. ■

Prijs: € 59,50 inclusief koffie, thee, lunch, exclusief drankjes.

Data: 7 juli en 12 augustus

Meer informatie: www.egberdina.nl of bel Wouter van Dusseldorp, tel. 06 511 64 509.

Joop Braakhekke, restaurateur en liefhebber van het IJsselmeer

Windmolens in het IJsselmeer? Belachelijk idee!

Actievoerders van de groep Don Quichot sloten op 11 april 2014 de Afsluitdijk voor een halfuur af. Zij protesteerden tegen de plannen om windmolens in het IJsselmeer te plaatsen. Een van hen was de – op die dag jarige – restaurateur (met kookneigingen) en restauranthouder Joop Braakhekke. Hij is een gepassioneerde zeiler op het IJsselmeer en de Waddenzee. 'Dit windmolenplan is onzinnig en megalomaan.' In zijn appartement aan het Vondelpark wil hij nog wel eens toelichten waarom hij dat vindt.

Tekst en foto's: Angèle Steentjes

'Bij het eerste lentebriesje begint het bij Joop al te kriebelen en wil hij naar zijn boot en zeilen', vertelt zijn partner tijdens de demonstratie op de Afsluitdijk. In zijn appartement in Amsterdam beaamt Joop Braakhekke deze 'lentekriebel'. 'Ik ben geen Volvo Oceanrace-zeiler maar een romantische zeiler. ik geniet van de ruimte en vrijheid van het varen en de weidsheid van het landschap. Zodra het weer het toelaat, ga ik het water op.'

Waar deze liefde voor het water vandaan komt vindt hij een lastige vraag om te beantwoorden. Van zijn vaders familie denkt hij de eigenzinnigheid te hebben geërfd om zelf aan het roer te willen staan. Liefde voor het water heeft hij meer van zijn nu 103-jarige moeder. 'Mijn moeder en vader gingen pas varen na zijn pensioen en dan ging ik mee. Na zijn dood woonde mijn moeder met een vriendin iedere zomer zo'n drie maanden op een motorboot. Ik assisteerde dan als zij van de ene naar de andere plaats gingen. Na haar negentigste verjaardag, toen haar vriendin overleed, is zij daarmee gestopt.'

Drop in Hindeloopen

Van wie hij de liefde voor het water dan ook heeft geërfd, vandaag de dag verdeelt Joop zijn tijd tussen zijn appartement (en restaurant) in Amsterdam en zijn boot en huis in Hindeloopen. Zijn boot is natuurlijk allang niet meer zijn eerste boot. Dat

was een kleine platbodem en later een grotere Blom-aak. 'Deze boten lagen in de Stichtingshaven Muiden en ons vaargebied was toen vooral het Markermeer.' Joop past zijn vaargebied volgens eigen zeggen aan zijn boot aan. Later kocht hij een kieljacht en ging vervolgens in het noordelijke deel van het IJsselmeer varen met Hindeloopen als haven. 'Dat deel van het IJsselmeer vind ik eigenlijk veel interessanter. Het is meer een zee, ruwer en spannender om te varen. Eerlijk gezegd vind ik het Markermeer maar een pierenbadje. Met mijn huidige boot kan ik er niet eens terecht. Op het Markermeer kun je rustig een beetje rondtuffen en dat is het.' Joop wil wel even zijn verbazing over de Krabbersgatsluisen in de Houtribdijk kwijt. 'Waarom is dat grote ding er eigenlijk? De spuisluisdeur staat altijd omhoog.

'Die windmolens zijn overal te zien, zeker bij een beetje helder weer'

Misschien is het een psychische sluis, zoals u zegt, maar ik zie het nut er niet van in.'

Overigens heeft Joop in Hindeloopen wel eerst zijn plaats moeten veroveren. 'De plaatselijke bevolking moest mij eerst niet. Zij hebben heel mijn

boot onder de drop bedolven.' Beledigd is hij daar niet over. 'Ze willen niet dat daar mensen komen wonen die maar van alles veranderen. Ik kan dat wel waarderen en nu kan ik het prima met iedereen vinden. Voor mij hoeft daar niet veel te veranderen.'

Windmolens

Net in het mooiste noordelijke deel van het IJsselmeer zijn veel windmolens gepland. Ondertussen zijn er al verschillende plannen gepasseerd waar de molens zouden moeten komen. Er zijn plannen voor een windmolenpark bij Breezanddijk, een rij langs de Afsluitdijk en/of een park voor de zuidoostkust van Friesland. Joop vindt al die plannen onbegrijpelijk. 'Hoe komen zij erbij daar in Den Haag? Zijn die volksvertegenwoordigers wel eens op het IJsselmeer geweest? Zij bemoeien zich overal mee zonder zich ergens in te verdiepen. Zo'n mooi gebied als het IJsselmeer ga je toch niet verpesten

met al die lelijke grote windmolens. De recreatie in het gebied kun je dan wel vergeten. De weidsheid van het landschap is meteen weg. En dat geldt ook voor de Waddenzee want ook van die kant zie je de windmolens. Eigenlijk zijn die windmolens overal te zien, zeker bij een beetje helder weer. En waar moet al die opgewekte stroom heen? Overal moeten elektriciteitsmasten komen om die stroom weer naar allerlei andere plaatsen te brengen. Ik vind het echt een idioot plan.'

Mooi licht

Voor hem is het IJsselmeer een van de mooiste gebieden ter wereld, daarom vindt hij het onbegrijpelijk dat zij nu net dit landschap gaan verpesten met windmolens. 'Het licht is daar heel speciaal en mooi. Ik heb er zonsondergangen gezien mooier dan in menig ver buitenland. Het is niet gek dat kunstschilders graag de vroegere Zuiderzee schilderden.' Ook vogels hebben zijn belangstelling. 'Vooral in het noordelijke deel van het IJsselmeer zitten allerlei

'Er zijn veel slimmere manieren om alternatieve energie te verkrijgen'

bijzondere vogelsoorten. Ik vind het heerlijk om naar te kijken. Komen er allerlei windmolens dan jaag je ze allemaal weg.'

Het lijkt Joop een goed idee om alle leden van de Tweede Kamer eens uit te nodigen in Hindeloopen en omgeving. 'We varen ze dan rond op het IJsselmeer, laten vanuit verschillende plekken zien hoe mooi dit landschap is. Ik ga wel voor ze koken, dat doe ik met alle plezier. Als zij met eigen ogen zien hoe mooi dit gebied is, zetten zij de windmolenparken wel

uit hun hoofd. Er zijn echt heel veel andere, slimmere manieren om alternatieve energie te verkrijgen.'

Visserij

In Hindeloopen is Joop zeer regelmatig – ook omdat zijn moeder daar nu woont – maar niet altijd kiest hij het ruime sop. Evenveel plezier beleeft hij aan het liggen in de haven en het ontmoeten van mensen die de haven binnenvaren. 'Je praat dan met piloten, bankdirecteuren en andere ondernemers. Onder het genot van een glas wijn komen allerlei onderwerpen aan bod. Heel interessant, je hoort echt van alles.'

Natuurlijk wordt er door Joop de nodige keren gekookt op de boot of in het huis in Hindeloopen. Vis staat natuurlijk ook wel eens op het menu en soms zelfs vis uit het IJsselmeer. Joop draagt de IJsselmeervissers een warm hart toe en vindt het helemaal niet terecht dat zij niet meer mogen vissen. 'Drie jaar een visverbod! Het laatste van de visserijcultuur breng je daarmee om zeep. Er is al zoveel weg: de ansjovisser en de paling.' Hij kan zich niet voorstellen dat het alleen door de vissers komt dat de visstand zo laag is. 'Ook dat wordt dan even in Den Haag beslist. Ik begrijp daar niets van. Praat eens met die vissers en luister eens waarom volgens hen de visstand

zo terugloopt. Bijvoorbeeld dat als je alle spiering laat wegvangen dat dan baars en snoekbaars verdwijnt. Ergerlijk vind ik ook dat de vis die gevangen wordt, meestal nog wordt geëxporteerd ook. Voor ons blijft dan alleen die kweekvis over en dat vind ik niks. Gelukkig kan ik van een echte visser, Sipke Bootsma, af en toe iets kopen.'

Joop is er heel duidelijk over: 'Laat die IJsselmeervissers op een verantwoorde manier hun beroep uitoefenen en zet die windmolens ergens anders neer.' ■

De geneugten van zoetwatervis

Joop Braakhekke is natuurlijk in eerste plaats een kok. Ook de vis uit het IJsselmeer staat soms op zijn menu. 'Er is een groot smaakverschil tussen vis uit zoet en uit zout water. Zoetwatervis heeft minder smaak, is zachter. De smaak maak je met saus en kruiden.' Als hij een snoekbaars uit het IJsselmeer zou bereiden, koos hij voor een lichte, beetje zure marinade van olie en appelazijn om de rauwe vis in te marinieren. Natuurlijk na deze te hebben gefileerd en schoongemaakt. 'De vis dan marinieren maar niet te lang want dan gaat de zure smaak weer overheersen. Eigenlijk kun je deze gemarineerde vis al rauw opeten. Bak je de vis liever, dan zou ik er een uitje bij doen en wat kruiden. Een lekkere saus kan er natuurlijk ook nog bij.'

Wandelen rond het Blauwe Hart

Het leek de redactie een goed idee om met enige regelmaat tips te geven over bijzondere recreatieve mogelijkheden in en rond het Blauwe Hart. Nu als eerste wat wandeltips, met dank aan de VW's.

Door Frans de Nooy

De koningin van de wandelingen is natuurlijk het Zuiderzeepad. Een fameux Lange-Afstandpad van 400 kilometer waarvoor een mooie gedetailleerde gids is gemaakt. Het pad loopt van Enkhuizen via Amsterdam naar Stavoren, onder de titel 'Wandelen rond het Gouden Hart van Nederland'! U kunt natuurlijk ook kortere stukken ervan lopen. Mooie uitzichten biedt het traject tussen Edam en Durgerdam, dat u in drie dagen kunt belopen. De mooiste natte landschappen liggen tussen Genemuiden en Stavoren, door Noordwest-Overijssel en Zuidwest-Friesland. Goed voor een week lopen (wandelnet.nl/zuiderzeepad).

Maar het hoeft natuurlijk niet zo uitdagend! Probeer eens het nieuwe land, waar de ANWB acht wandelroutes vond. Avontuurlijk is Kraggenburg met het Voorsterbos: 's lands merkwaardigste bos waar de natuur meteen de vrije hand kreeg tussen de restanten van golfmachines en estuaria. Waar de Deltawerken werden voorbereid. Heel anders zijn de ruime vergezichten van het Horsterbos bij Zeewolde, het jongste dorp van Nederland. Bij Lelystad ligt het Zuigerplasgebied, ideaal voor een grote wandeling met de hond, zeker in de winterdag, met sneeuw en ijs.

In Noord-Holland gaat het naast de al genoemde dijktrajecten vooral om wandelingen in en om de oude Zuiderzeesteden. In Medemblik is een prachtige stadswandeling uitgezet, eventueel te combineren met een natuurwandeling

langs de Vooroever, aan de hand van de wandelgids *Medemblik en Meer*. Ook in Enkhuizen en Hoorn zijn boeiende stadswandelingen uitgezet. Zoek in Hoorn naar de huizen met de fantastische fries(gevelsteen) van de slag op de Zuiderzee!

Aan de Veluwekant zijn in de Hanzesteden Elburg, Hattem en Harderwijk Hanzewandelroutes uitgezet. De vele monumentale panden, de smalle steegjes en stadspoorten herinneren nog aan deze

welvarende tijd. De routes komen pas echt tot leven door de gratis app TourToDo. Het verhaal van de Hanze wordt verteld door iemand "die het allemaal zelf heeft meegemaakt". ■

Wie tips heeft voor bijzondere wandelingen, e-mail deze s.v.p. naar de redactie: nooij-f@zonnet.nl. Voor in een volgend nummer.

Hijs de Blauwe Vlag

Steeds meer jachthavens rond het IJsselmeer hebben een Blauwe Vlag. Dit is het bewijs dat de haven op een duurzame manier werkt en daarvoor is gecertificeerd. Voorlichting over het gebied rondom de haven is een van de certificeringseisen. De Grashaven in Hoorn gebruikt voor haar voorlichting mede de publicaties van de IJsselmeervereniging.

Tekst en foto: Angèle Steentjes

Iedere dag geniet havenmeester Erik Scholten van het uitzicht over de Grashaven in Hoorn. Het meest natuurlijk in de zomer. 'Ik vind het mooiste als de haven helemaal vol ligt met allerlei boten.' Oorspronkelijk komt Scholten uit het verhuisvak, maar al sinds 2005 is hij een van de Hoornse havenmeesters. 'Je hebt veel contact met mensen en je bent veel buiten. En dat vind ik heerlijk.'

'Het is nuttig dat onze gasten weten wat er speelt rond het IJsselmeer'

De Grashaven heeft zevenhonderd ligplaatsen en zo'n dertig camperplaatsen. De haven ligt dicht bij het centrum van Hoorn en wordt begrensd door het Oostereiland (de voormalige gevangenis). Vanaf de haven loopt je zo het historische IJsselmeestadje in. 'Dat is een van onze belangrijkste *unique selling points*. Veel mensen vinden het heel prettig om vanaf de boot een stadje te kunnen inlopen voor boodschappen of om uit eten te gaan.'

Certificering

Op dit moment is Scholten bezig om certificering voor de Blauwe Vlag te

realiseren. De gemeente wil Hoorn als watersportgemeente op de kaart zetten en meer toerisme trekken. Wel wil de lokale overheid dat het op een duurzame manier gebeurt en daarom verzocht ze de drie havens, waaronder de Grashaven, om voor certificering van de Blauwe Vlag op te gaan. De Grashaven vond dit een prima idee. Scholten: 'Wij waren al een duurzame en veilige haven. Wij hoefden eigenlijk alleen nog maar de puntjes op de i te zetten. Wij zamelen het afval al gescheiden in, ook oliefilters en verfblikken. Verder betalen wij mee aan een bunkerschip dat net buiten de haven ligt; daar kunnen schepen hun afvalwater kwijt.'

De kleine punten betroffen ervoor zorgen dat de hovenier de planten en struiken niet meer bespuit met chemische middelen en de controle van de schoonmaakmiddelen. 'Met het schoonmaakbedrijf hebben wij ook een afspraak gemaakt over de middelen die zij mogen gebruiken.'

IJsselmeervereniging

Een andere voorwaarde voor de Blauwe Vlag is dat een haven voorlichting geeft over 'wat er leeft in en om de haven'. Om hieraan te voldoen gebruikt de Grashaven fietsroutes en andere publica-

ties van het Noord-Hollands Landschap en folders van de IJsselmeervereniging en de IJsselmeerberichten. 'Het IJsselmeer is cruciaal voor onze gasten. Zij varen, zwemmen en surfen op het IJsselmeer – sommigen duiken ook. Het is nuttig dat zij een beeld hebben van wat eromheen speelt, welke plannen er zijn en wat de geschiedenis is van het vaargebied. De IJsselmeervereniging geeft deze informatie via haar tijdschrift en folders en daar maken wij graag gebruik van. En wie weet levert onze publiciteit de vereniging ook nog extra leden op.' ■

Duiken

Op de bodem van het IJsselmeer zijn heel wat schatten uit vroegere tijden te vinden. Havenmeester Jos de Groot van de Grashaven in Hoorn heeft jarenlang gedoken en zo de nodige schatten omhooggehaald. De Groot: 'Van tevoren bepaal je een gebied waar je verwacht iets te kunnen vinden, zoals een plek waar waarschijnlijk een klooster heeft gestaan, een dorpje dat in het water is verdwenen of een schip dat is vergaan. Er wordt niet veel gedoken in het IJsselmeer, omdat het vrij troebel is. Ik heb meestal min of meer op de tast naar spullen gezocht.' De tast van De Groot is blijkbaar redelijk goed ontwikkeld. In zijn huis staat een vitrinekast met alle zelf opgedoken schatten uit het IJsselmeer, waaronder vele baardmankruiken (kruiken met een man met baard), kanonskogels en de nodige potten en pijpen. 'Het is een heel bijzondere ervaring om allerlei gebruiksvoorwerpen weer boven water te halen die eeuwen geleden door mensen werden gebruikt die, net als ik, in Hoorn woonden.'

Schiphol II? Toch niet weer!

Voor wie het niet meer weet: in de jaren zeventig was het de luchtvaart die bijdroeg aan het ontstaan van onze vereniging. Als reactie op het onzalige plan om een tweede nationale luchthaven te bouwen in de Markerwaard vormden bezorgde burgers de Werkgroep Vliegveld Markerwaard? Zij richtten later, samen met de Stichting Markerwaard van de Kaart, de IJsselmeervereniging (toen nog VBIJ) op. Dat die luchthaven er toen

niet kwam was een prachtige overwinning. Het was de tijd waarin nog werd geloofd in onbegrensde groei en opgeklopte prognoses. Nederland zou in 2000 20 miljoen inwoners tellen. We zijn gelukkig nu nog “maar pas” met z’n 16,8 miljoenen. En de werkelijke groei van de luchtvaart werd op Schiphol I gerealiseerd zonder dat we de economische boot misten. En het IJsselmeergebied bleef nat en rustig. Maar nu dreigt opnieuw gevaar: Luchthaven Lelystad moet overloopvliegveld worden van Schiphol. Het vakantieverkeer zou moeten worden uitgeplaatst. Veel lucht zal dat niet geven want dat verkeer vliegt nu ook al buiten de piekuren. In 2008, net voor de crisis, is afgesproken dat bij het naderen van de 510.000 vliegbewegingen per jaar Lelystad operationeel moet worden. Dat zou volgens Schiphol al in 2020 zijn, terwijl het aantal vliegbewegingen de laatste tijd maar nauwelijks groeit. Luchtvaartmaatschappijen voelen er dan ook niks voor. Ze geloven niet in de prognose want de internationale concurrentie is moordend. De geluidhinder wordt alleen maar over een groter gebied uitgesmeerd. Schiphol moet het hebben van passagiers die via korte verliesgevende vluchten worden aangevoerd om dan over te stappen op lucratieve lijnvluchten

naar verre windstreken. In Qatar, Dubai, Istanboel en Singapore worden of zijn ook overstapluchthavens zoals Schiphol gebouwd maar dan met een veel groter achterland. London Heathrow waarvan Schiphol nu een deel van de passagiers opvangt wil uitbreiden en die reizigers daarmee zelf bedienen. En regionaal moet Lelystad concurreren met vliegvelden als Eindhoven en Twente. Lelystad heeft een station maar ver van de luchthaven. Men vreest dan ook dat de €90 miljoen aan kosten voor een langere startbaan en een nieuwe terminal op de luchtvaartmaatschappijen zullen worden afgewenteld en dat er straks een spookluchthaven bij Lelystad resteert. Niks extra werkgelegenheid voor Flevoland dus. Maar wel een vernielde natuur en een verknoid landschap, voegen wij er aan toe. Luchtvaartmaatschappijen pleiten er daarom voor om de verouderde afspraken over overloopluchthaven Lelystad die zijn gemaakt te herzien. Daarmee komen ook de afspraken over de beperking van de geluidhinder weer ter discussie want die zijn met het vliegen verknoot. Erg is dat niet. Het huidige vliegregiem is nu opgebouwd uit een kluwen van allerlei praktische voorwaarden waarbij door anders vliegen wel op geluidhinder is bespaard. Rond Lelystad zullen ongetwijfeld ook weer kunstjes worden geflikt als de geluidsnormen van elastiek worden gemaakt met een beroep op goed vertrouwen. Zonder een beginselvastere herziening van lawaaigrenzen is de kans groot dat wat over Buitenveldert te veel vloog straks even onverklaarbaar via een andere aanvliegeroute op andere bewoners in stad en regio wordt afgewenteld. De overloopluchthaven Lelystad lijkt steeds meer een onzinnige oplossing blijkt voor een niet bestaand probleem. Goed voor onze positie in het mondiale netwerk van vliegverbindingen kan dit gedoe allemaal ook niet zijn. En het kabinet? Dat zit nu met een hoofdpijndossier en wil beslissen. Het lijken de jaren zeventig wel. Overtrokken en verouderde prognoses, een schipholletje erbij, opgeklopte vooruitzichten en luchtvaartmaatschappijen die ‘t niet zien zitten. Het IJsselmeergebied is te goed om daaraan te worden opgeofferd...

‘De mooiste baan die ik ooit gehad heb’

Tijdens de Algemene Leden Vergadering op 22 maart van dit jaar heb ik afscheid genomen als bestuurslid. Ik was ontroerd door de rede die onze voorzitter Jos Teeuwisse bij die gelegenheid hield. Er werden mij in die rede zo veel positieve eigenschappen toegedicht dat ik daar even confuus van werd.

Ik had mij voorgenomen om, zoals het toch eigenlijk wel een verplichting genoemd kan worden, enige woorden van afscheid te spreken. Niet op papier vooraf geschreven, maar rechtstreeks uit het hart. Een dergelijk voornemen is voor mij altijd een heikele zaak want ik vergeet altijd iets dat van belang is of ik zeg het net even verkeerd – kortom, mijn emoties winnen het op dat moment vrijwel altijd van de ratio.

Na het verhaal van Jos meende ik er goed aan te doen te zeggen waarom ik mij met hart en ziel in het werk van onze vereniging heb gestort. Ik meende dat ik dat het beste kon doen door enige ‘poëtische’ teksten uit de Integrale Visie IJsselmeergebied, ‘De Koers Verlegd’ te citeren:

‘Het IJsselmeergebied neemt in Nederland een bijzondere positie in, omdat door de grote oppervlakte een eenduidige ruimte aanwezig is die gekenmerkt wordt door “leegte, sterke beelden in de vorm van water, luchten en beleving van natuurlijke elementen met een indrukwekkende omvang”. En verder: ‘Het begrip openheid bestaat bij de gratie van de afwezigheid van fysieke ruimtelijke begrenzingen, zowel

eromheen als erboven. Alle aspecten van de kernkwaliteit horizon worden beschreven aan de hand van wat niet is, zij bestaan dus bij de gratie van de afwezigheid van iets.’

Naar mijn mening geven deze teksten de essentie weer van de kernwaarden die wij willen beschermen.

Afscheid doet meestal pijn. Zo ook het afscheid als bestuurslid na circa dertien jaar. Toen ik in het najaar van 2000 kandidaat-bestuurslid werd, wist ik niet wat mij te wachten stond. De vereniging had nauwelijks nog een bestuur, maar het heilig vuur was wel degelijk nog volop aanwezig. De terugkomst van Marten Bierman bleek een gouden greep. Het klikte meteen tussen ons. Marten trad meteen daadkrachtig op en ik bracht mijn opgedane kennis als oud-wethouder in stelling. Het bleek kort daarna dat het besturen en revalideren van de ‘oude VBIJ’ veel tijd en energie zou gaan vergen. Uiteindelijk is dat onder de bezielende leiding van Marten gelukt en het bleek dat er in onze vereniging nog genoeg krachten aanwezig waren die konden bijdragen aan een herrijzenis. In dat verband wil ik twee namen noemen: Co Verkade en Winfried Janssen, die ons helaas door overlijden zijn ontvallen. Ook wil ik de inbreng van onze toenmalige personeelsleden in de Speeltoren te Edam noemen: Susette Luger en Roos Franzen. Zij waren onmisbaar en zonder hen waren we niet ver gekomen. Ik denk met veel waardering aan beiden terug. Ik kan niet

iedereen met name noemen in het kader van dit dankwoord, maar toch nog één naam: Joost Waals, die als penningmeester grote invloed heeft gehad tijdens de onderhandelingsperiode die vooraf ging aan het tot stand komen van de Stichting VBIJ begin 2005.

Nadat het samenwerkingsverband VBIJ tot stand was gekomen, ontstonden tussen de nieuwe organisatie en onze vereniging soms wrijvingen. Dat is een natuurlijk feit. Tussen een nieuwe organisatie en de oude ontstaat vrijwel altijd enige frictie: de nieuwe wil zich profileren en de oude wil de bestaande waarden vasthouden. Ik heb vaak het gevoel gehad dat de IJsselmeervereniging zich als ‘waakhond’ moest profileren. Overigens niet altijd onterecht. De tijd zal leren in hoeverre dat zo blijft. Voor mij staat inmiddels vast dat de ‘oude VBIJ’ nog steeds springlevend is gezien de kwaliteit en inbreng van het huidige bestuur.

Rest mij nog het bestuur te bedanken voor het prachtige geschenk dat ik uit handen van Jos heb mogen ontvangen. Het is een prachtig boek getiteld *Spiegel van de Zuiderzee*.

Ik heb het bestuurslidmaatschap van onze vereniging voortdurend als de mooiste baan ervaren die ik ooit gehad heb. Heel veel dank voor het in mij gestelde vertrouwen, mede namens mijn vrouw Ali. ■

Jan Baron